

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS
SOCIALINĖS APRĖPTIES DEPARTAMENTAS**

Biudžetinė įstaiga, A.Vivulskio g. 11, LT-03610 Vilnius, tel. (8 5) 266 8176, (8 5) 266 8169, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <http://www.socmin.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Savivaldybių administracijų direktoriams

2018-01-10 Nr. (15.6-35) SD - 164

Kopija
Lietuvos savivaldybių asociacijai

DĖL IŠMOKŲ VAIKAMS ĮSTATYMO TAIKYMO

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, siekdama formuoti vienodą teisės aktų taikymo praktiką, teikia metodinį išaiškinimą dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. gruodžio 5 d. priimto Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-822 (toliau – Įstatymas), įsigaliojusio 2018 m. sausio 1 d., taikymo.

• **Išmoka vaikui.**

Įstatymu įteisinta vienodo dydžio universali išmoka vaikui visiems vaikams nuo gimimo iki 18 metų ir vyresniems, jeigu jie mokosi pagal bendrojo ugdymo programą (įskaitant ir profesinio mokymo įstaigose besimokančius pagal bendrojo ugdymo programą ir pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa), bet ne ilgiau, iki jiems sukaks 21 metai, kiekvienam vaikui skiriant 0,79 bazinės socialinės išmokos (toliau – BSI) dydžio (t. y. 30,02 Eur) išmoką per mėnesį.

Atkreiptinas dėmesys, kad *teisę į universalią išmoką vaikui (30,02 Eur) turi visi vaikai – tiek auginami šeimoje, tiek ir globojami, nepriklausomai nuo globos (rūpybos) formos*, t. y. globojami šeimoje, šeimynoje, vaikų globos institucijose, globos centre. *Prašome apie tai informuoti globėjus (rūpintojus).*

Pažymėtina, kad *universali išmoka vaikui skiriama nepriklausomai nuo to, ar pilnametis vaikas dirba.*

Papildomai išmoka vaikui skiriama šeimoms, auginančioms ir (ar) globojančioms vieną ar du vaikus, *vertinant šeimos gaunamas pajamas*, jeigu šeimos pajamos vienam asmeniui per mėnesį yra mažesnės negu 1,5 valstybės remiamų pajamų (toliau – VRP) dydžio (t. y. 183 Eur), ir šeimoms, auginančioms ir (ar) globojančioms tris ar daugiau vaikų, *nevertinant šeimos gaunamų pajamų*, vaikams nuo gimimo dienos iki 2 metų skiriant 0,75 BSI (t. y. 28,5 Eur) dydžio, nuo 2 iki 18 metų ir vyresniems, jeigu jie mokosi pagal bendrojo ugdymo programą (įskaitant ir profesinio mokymo įstaigose besimokančius pagal bendrojo ugdymo programą ir pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa), bet ne ilgiau, iki jiems sukaks 21 metai, – 0,4 BSI (t. y. 15,2 Eur) dydžio išmoką per mėnesį.

Atkreiptinas dėmesys, kad *apskaičiuojant šeimos pajamas, vadovaujantis 2018 m. sausio 1 d. įsigaliojusiomis Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo (toliau – Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas) nuostatomis, neįskaičiuojama išmoka vaikui ir dalis su darbo santykiais susijusių pajamų.*

- **Išmokos vaikui skyrimas ir mokėjimas.**

Svarbu pažymėti, kad papildomai skiriant išmoką vaikui, turi būti nustatoma bendrai gyvenančių asmenų sudėtis. Įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad bendrai gyvenančių asmenų sąvoka apibrėžta Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme. Vadovaujantis Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 2 straipsnio 2 dalimi, į bendrai gyvenančių asmenų sudėtį įskaitomi dirbantys (taip pat savarankiškai dirbantys), jeigu per mėnesį jų gaunamos pajamos yra mažesnės kaip 1 VRP dydis, arba nedirbantys (taip pat savarankiškai nedirbantys) nesusituokę ir savo vaikų (įvaikių) neauginantys pilnamečiai vaikai (įvaikiai) iki 24 metų, kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo programą ar pagal formaliojo profesinio mokymo programą arba studijuoja aukštojoje mokykloje (studentai), įskaitant akademinį atostogų laikotarpį.

Todėl tais atvejais, kai pilnamečiai vaikai (įvaikiai) iki 21 metų nėra įskaitomi į bendrai gyvenančių asmenų sudėtį, papildomai išmoka vaikui jiems neskiriama. Tais atvejais, kai pilnametis vaikas (įvaikis) dėl amžiaus ribos, iki kurios gali būti skiriama išmoka vaikui, neturi teisės į papildomai skiriamą išmoką vaikui, bet yra bendrai gyvenančių asmenų, kuriems skiriama išmoka vaikui, sudėtyje, jis iki 24 metų įskaičiuojamas į bendrai gyvenančių asmenų auginamų vaikų skaičių.

Universalios išmoka vaikui skiriama ir mokama iki vaiko sukaks 18 metų ir dėl jos kreiptis asmuo turi tik vieną kartą. Pasibaigus paskirtos išmokos vaikui mokėjimo laikotarpiui, jeigu vyresnis kaip 18 metų asmuo ir toliau mokosi pagal bendrojo ugdymo programą (įskaitant ir profesinio mokymo įstaigose besimokančius pagal bendrojo ugdymo programą ir pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa), dėl tolesnio išmokos vaikui skyrimo jis arba vienas iš tėvų turi teisę kreiptis ir pateikti būtinus dokumentus išmokai gauti, iki pilnametis vaikas baigs bendrojo ugdymo programą (įskaitant ir profesinio mokymo įstaigose besimokančius pagal bendrojo ugdymo programą ir pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa), bet ne ilgiau, iki jam sukaks 21 metai.

Papildomai išmoka vaikui asmenims, auginantiems ir (ar) globojantiems tris ar daugiau vaikų, skiriama ir mokama iki ne mažiau kaip trys bendrai gyvenančių asmenų vaikai įskaitomi į bendrai gyvenančių asmenų sudėtį pagal Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 2 straipsnio 2 dalį.

Papildomai išmoka vaikui asmenims, auginantiems ir (ar) globojantiems vieną ar du vaikus (nepasiturinčioms šeimoms), skiriama ir mokama 12 mėnesių arba trumpesnę laikotarpį, jeigu vaikas sukanka Įstatyme nustatytą amžių, iki kurio gali būti mokama išmoka vaikui, arba ši išmoka pradama mokėti ir kitam tų pačių bendrai gyvenančių asmenų auginamam ir (ar) globojamam vaikui, suvienodinant jau mokamos ir kitam vaikui skiriamos išmokos vaikui mokėjimo laikotarpį.

Atkreiptinas dėmesys, kad jeigu ***išmoka vaikui paskirta iki šio įstatymo įsigaliojimo ir jos mokėjimo laikotarpis nepasibaigęs, nuo 2018 m. sausio 1 d. išmokos dydis perskaičiuojamas be išmokos gavėjo prašymo ir išmokos mokėjimas tęsiamas iki paskirtos išmokos nustatyto mokėjimo laikotarpio pabaigos.***

- **Asmens teisė gauti išmokas vaikams.**

Įstatymas taikomas Lietuvos Respublikoje gyvenantiems asmenims, jei Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentuose nenumatyta kitaip.

Asmens teisė gauti išmokas vaikams nesiejama su gyvenamosios vietos deklaravimo reikalavimu. Įstatymu nustatyta, kad asmenys, Gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka nedeklaravę gyvenamosios vietos ir neįtraukti į gyvenamosios vietos neturinčių

(nedeklaravusių) asmenų apskaitą, **turi teisę gauti išmokas vaikams ir pagal faktinę gyvenamąją vietą.**

Asmenų, Gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka nedeklaravusių gyvenamosios vietos ir neįtrauktų į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą, faktinė gyvenamoji vieta nustatoma vadovaujantis pareiškėjo pateikta informacija, viešuosiuose registruose esančiais duomenimis. Kilus abejonėms dėl pateiktos informacijos apie faktinę gyvenamąją vietą, pareiškėjo faktinė gyvenamoji vieta patikrinama savivaldybės administracijos socialiniams darbuotojams, savivaldybės administracijos valstybės tarnautojams ir (ar) kitiems darbuotojams surašant socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatytos formos buities ir gyvenimo sąlygų patikrinimo aktą.

- **Išmoka besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai.**

Išmokos besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai dydis padidintas nuo **4 BSI iki 6 BSI (nuo 152 iki 228 Eur) dydžio.**

- **Išmoka įvaikinus vaiką.**

Nuo 2018 m. sausio 1 d. Išmokų vaikams įstatyme įtvirtinta nauja išmokų rūšis – **išmoka įvaikinus vaiką.** Įvaikinus vaiką, jį auginančiam vienam iš vaiko tėvų 24 mėnesius nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo dienos (skubaus vykdymo atveju – nuo sprendimo vykdymo pradžios) skiriama **8 BSI (t. y. 304 Eur) dydžio išmoka per mėnesį** ir mokama ne ilgiau, iki vaikui sukaks 18 metų, išskyrus atvejus, kai jis pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą turi teisę gauti vaiko priežiūros išmoką ir jos dydis yra ne mažesnis už 8 BSI dydį. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą asmenys turi teisę gauti vaiko priežiūros išmoką iki vaikui sukaks 2 metai, tais atvejais, kai įvaikinamas vyresnis kaip 2 metų vaikas, išmoka įvaikinus vaiką skiriama 24 mėnesius nesiaiškinant, ar tėvis turi teisę gauti vaiko priežiūros išmoką pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą. Tais atvejais, kai įvaikinamas vaikas iki 2 metų, išmoka įvaikinus vaiką skiriama ir mokama tik tuo atveju, jei asmuo neturi teisės gauti vaiko priežiūros išmokos pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą arba gaunama vaiko priežiūros išmoka yra mažesnė už 8 BSI dydį. Jeigu gaunamos vaiko priežiūros išmokos dydis yra mažesnis už 8 BSI dydį, išmokos įvaikinus vaiką dydis lygus skirtumui tarp išmokos įvaikinus vaiką dydžio (8 BSI dydžio) ir gaunamos vaiko priežiūros išmokos dydžio.

Atkreiptinas dėmesys, kad jeigu vaikas įvaikintas iki įstatymo įsigaliojimo ir nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo dienos nepraėjo 24 mėnesiai, išmoka įvaikinus vaiką skiriama ir mokama už likusius mėnesius iki 24 mėnesių termino pabaigos, bet ne ilgiau, iki vaikui sukaks 18 metų.

- **ES socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentų taikymas.**

Nuo 2018 m. sausio 1 d. **Įstatymu nustatyta, kad ES socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentų nuostatos taikomos ne tik išmokai vaikui, bet ir išmokai besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai, išmokai gimus vienu metu daugiau kaip vienam vaikui ir išmokai privalomosios pradinės karo tarnybos kario vaikui.**

Taip pat atkreipiame dėmesį, kad vienoje Europos Sąjungos valstybėse išmokos šeimai gali būti skiriamos vien dėl to, kad vaikas čia gyvena, kitose valstybėse išmokos gali būti skiriamos tik įvertinus visos šeimos pajamas, vaikų skaičių, jų amžių ir pan. Kai kuriose valstybėse gali būti reikalaujama išdirbti tam tikrą laikotarpį, kad būtų skiriamos išmokos. Galimi ir tokie atvejai, kad tėvas dirba kitoje valstybėje narėje, bet išmoka šeimai jam nepriklausys dėl tos valstybės nacionalinių teisės aktų ypatumų.

Atsižvelgiant į tai, *prašymas dėl išmokos vaikui skyrimo negali būti atmestas ar nepriimtas vien dėl to, kad Lietuvoje gyvenantis vienas iš vaiko tėvų nurodo, kad kitoje valstybėje kitas iš vaiko tėvų gyvena ir dirba*. Gavus tokį prašymą, reikia surinkti kuo tikslesnę informaciją apie kitoje valstybėje dirbantį asmenį ir užpildžius atitinkamas formas išsiųsti kitos valstybės kompetentingai įstaigai. Kitos valstybės kompetentinga įstaiga įvertins, ar joje dirbančiam asmeniui priklauso išmoka šeimai, ar ne. Jei kitoje valstybėje išmoka šeimai nepriklausys, išmoka turės būti mokama pagal Lietuvos nacionalinius teisės aktus.

Detalesnę informaciją galite rasti Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentų nuostatų, susijusių su išmokomis šeimai ir išmokomis mirties atveju, įgyvendinimo tvarkos aprašo V skyriuje.

- **Išmokų teikimas asmenims, patiriantiems socialinę riziką.**

Siekiant, kad išmokos vaikams būtų naudojamas pagal jų paskirtį, užtikrinant vaiko poreikius, savivaldybių administracijoms nustatyta pareiga asmenims, patiriantiems socialinę riziką, išmokas teikti derinant jų teikimą pinigineis lėšomis ir nepinigine forma. *Išmokos dydis pinigineis lėšomis negali viršyti 50 procentų paskirtos išmokos dydžio*, kai pasirenkama išmoką teikti pinigineis lėšomis vienam iš vaikų prižiūrinčių tėvų (įtėvių) ar vyresniam kaip 16 metų vaikui. Taip pat nustatyta, kad *išmokų vaikams teikimo būdai vaiko (vaikų) poreikiams užtikrinti parenkami atsižvelgiant į socialinio darbuotojo, dirbančio su asmenimis, patiriančiais socialinę riziką, rekomendacijas*.

- **Prašymų gauti išmokas vaikams nagrinėjimas.**

Atkreiptinas dėmesys, kad teikiant prašymus gauti išmokas vaikams SP-2 forma neteikiama.

Taip pat pareiškėjas neturi nurodyti faktinės gyvenamosios vietos adreso, jei ji sutampa su deklaruota gyvenamąja vieta.

Tais atvejais, kai tris ar daugiau vaikų auginanti šeima kreipiasi dėl universalios išmokos vaikui, tačiau nepažymimas langelis dėl papildomai skiriamos išmokos vaikui gausioms šeimoms nevertinant pajamų, *rekomenduojame tokio prašymo neatmesti*, o pranešime nurodyti, kad šis asmuo turi teisę kreiptis dėl papildomai skiriamos išmokos vaikui.

UAB „NEVDA“ Ministeriją informavo, kad nuo š. m. sausio 3 d. gyventojų pateiktų elektroninių prašymų gauti išmokas savivaldybės sistemoje „Parama“ iš karto po pateikimo nemato, nes dėl didelės Socialinės paramos šeimai informacinės sistemos duomenų bazės apkrovos ir didelio prašymų, teikiamų elektroniniu būdu, kiekio, dalis pateiktų prašymų „stovi eilėje“ sisteminiam apdorojimui su būsena „pateiktas“. Po sisteminio apdorojimo elektroninio prašymo būsena pasikeičia į „apdorojamas“ arba „atmestas (sistemos)“ ir tik su būsena „apdorojamas“ prašymai jau pasiekia savivaldybes, o „eilėje stovinčius“ prašymus sistema apdoroja *naktimis*. Todėl kiekvieną rytą siūlome patikrinti, ar nėra naujų elektroninių prašymų, pateiktų ankstesnėmis dienomis (tikrinti reikia elektroninių prašymų sąrašo formavimo lange nurodant *tik vienos dienos intervalą*).

Nuoširdžiai dėkojame už konstruktyvų bendradarbiavimą.

Direktorė

Violeta Toleikienė

Ieva Aninkevičiūtė-Gorbyliovienė, tel. 266 4283, el. p. Ieva.Aninkeviciute@socmin.lt